

1. ΜΕΤΑ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ , ΤΙ ;

Μέσο:ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: ...21/12/2025 Ημ. Αποδελτίωσης: ...21/12/2025

Σελίδα: 37

Innews ΑΕ - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>

Μετά το Ταμείο Ανάπτυξης, τι;

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Οι προβλέψεις του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού - Διαρθρωτικού Σχεδίου που δόθηκε στη δημοσιότητα τον Οκτώβριο, επιβεβαιώνουν την ανησυχία πολλών αναλυτών για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, που είχε την ευθύνη για την κατάρτιση του Σχεδίου, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης την πενταετία 2029-34 θα κυμανθεί από 0,2-0,4%, επιδόσεις στασιμότητας και απόκλισης από τον ευρωπαϊκό κανόνα.

Πίσω από την επιστροφή στις χαμηλές επιδόσεις βρίσκεται η εξάντληση της δυναμικής του Ταμείου Ανάκαμψης. Η επιλογή των Ευρωπαίων ηγετών να θεσμοθετήσουν το Ταμείο Ανάκαμψης μεσούσης της πανδημίας είχε δύο στόχους. Ο ένας ήταν ομολογημένος: ο κορωνοϊός απειλούσε να παγιώσει την οικονομική υστέρηση χωρών όπως η Ιταλία, γεγονός που έθετε σε κίνδυνο τη συνοχή της Ε.Ε. Ο δεύτερος ήταν ανομολόγητος: η κρίση του ευρώ στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 2010 είχε αφήσει πικρή γεύση και στους Ευρωπαίους ηγέτες που την διαχειρίστηκαν, που «αξιοποίησαν» την ευκαιρία της πανδημίας για να «αποζημιώσουν» την Ελλάδα και τις άλλες χώρες του Νότου. Για αυτό άλλωστε οι βασικοί ωφελημένοι των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης είναι σε απόλυτα μέγεθος η Ιταλία (194 δισ. ευρώ τη δεκαετία 2021-30) και μετά η Ισπανία, ενώ σε σχέση με το μέγεθος της εθνικής οικονομίας η Ελλάδα (το ποσό που μας αναλογεί σε βάθος δεκαετίας αντιστοιχεί σε περίπου 15% του ΑΕΠ του 2025).

Η λογική του Ταμείου Ανάκαμψης δεν είναι «επιδοματική»: τα τεράστια κονδύλια που τίθενται στη διάθεση των εθνικών κυβερνήσεων, μαζί με τα αντίστοιχα του ΕΣΠΑ και των άλλων ευρωπαϊκών προγραμμάτων, αποσκοπούν στην παραγωγική αναβάθμιση των οικονομιών που είχαν μείνει πίσω, ώστε να συγκλίνουν με τις δυναμικότερες οικονομίες της Ε.Ε. Υπό αυτό το πρίσμα, τα προσωρινά δεδομένα δεν είναι ενθαρρυντικά. Οι προβλέψεις του Μεσοπρόθεσμου Σχεδίου μιλάνε μόνες τους. Επιπλέον, πρόσφατη ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπολογίζει το συνολικό όφελος για την ελληνική οικονομία σε μόλις 29,6 δισ. ευρώ (σε βάθος δεκαετίας πάντοτε), έναντι 36,6 δισ. ευρώ κατανομής στη χώρα από τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης. Αντί δηλαδή της προσδοκώμενης πολλαπλασιαστικής και μόνιμης επίδρασης, το όφελος είναι μικρότερο από τους πόρους που εισρέουν: με τεχνικούς όρους, ο πολλαπλασιαστής εκτιμάται για την Ελλάδα σε 0,81 (έναντι 1,05 στο σύνολο της Ε.Ε.).

Σε τι οφείλεται αυτή η απογοητευτική επίδοση; Αφενός σε κάτι προφανές, και αφετέρου σε κάτι παράδοξο. Το προφανές είναι ότι η εμμονική προσκόλληση στην «απορροφητικότητα» των ευρωπαϊκών κονδυλίων, εκ μέρους όλων των ελληνικών κυβερνήσεων από το 1981, υπονομεύει την αποδοτική διαχείριση προς όφελος της εθνικής οικονομίας, και οδηγεί σε σπατάλη πόρων – και σε ακραίες (αλλά όχι σπάνιες) περιπτώσεις σε νοσφρά φαινόμενα τύπου ΟΠΕΚΕ-ΠΕ. Το πόσο λίγο πιστεύει το ελληνικό κράτος σε όσα το ίδιο γράφει στις αναφορές που υποβάλλει προς την Ε.Ε. προκειμένου να καρπωθεί τα ευρωπαϊκά κονδύλια φαίνεται από τη συστηματική άρνησή του να βάλει το χέρι στη δική του τσέπη: οι ελληνικές κυβερνήσεις κάθε φορά διαβεβαιώνουν τις Βρυξέλλες ότι μετά το τέλος της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, π.χ. των βρεφονηπιακών σταθμών, θα αναλάβουν το κόστος λειτουργίας τους από τον κρατικό προϋπολογισμό, και κάθε φορά εντάσσουν το ίδιο πρόγραμμα στο ευρωπαϊκό ταμείο. Σε ακραίες (αλλά όχι σπάνιες) περιπτώσεις, το ελληνικό κράτος αρνείται να καταβάλει την εθνική χρηματοδότηση για την οποία έχει δεσμευθεί, με αποτέλεσμα να ακυρώνεται και η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση.

Το παράδοξο είναι ότι το μεσοπρόθεσμο όφελος μιας εθνικής οικονομίας από μια χρηματοδοτική «ένεση» τύπου Ταμείου Ανάκαμψης εξαρτάται επίσης από τη θέση της εθνικής οικονομίας στον διεθνή καταμερισμό. Για παράδειγμα, η αναθέρμανση π.χ. της μεταποιητικής παραγωγής στη χώρα Α θα οδηγήσει σε αυξημένη ζήτηση για βιομηχανικό εξοπλισμό που παράγει η χώρα Β. Η ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δείχνει ότι αν ληφθεί υπόψη η διάχυση του οφέλους του Ταμείου Ανάκαμψης, οι βασικοί ωφελημένοι των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης αναμένεται να είναι σε απόλυτα μέγεθος η Γερμανία (μετά την Ιταλία και την Ισπανία), ενώ σχετικά με το ΑΕΠ η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Τσεχία. (Επίσης, ένα μέρος του οφέλους διαχέεται εκτός Ε.Ε.: ο συνολικός πολλαπλασιαστής είναι 1,36). Με άλλα λόγια, ωφελούνται οικονομίες με ισχυρή παραγωγική βάση, καλά πλεονάζουσες σε διεθνείς αλυσίδες αξίας.

Εν τω μεταξύ, η Ελλάδα συνεχίζει ανέμελη να σπαταλά τους «πακτωλούς» των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, και μαζί τους τις ευκαιρίες εκσυγχρονισμού του κράτους και της οικονομίας.

Ο κ. Μάνος Ματσαγγάνης είναι καθηγητής Δημοσίας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Προγράμματος Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ.